

POTRAVINOVÉ
PRÁVO
a ochrana
veřejného zdraví

JUDr. Jana Tkáčiková, Ph.D.

O čem se mluví?

Kávu si osladím o trochu víc...

Links between intake of sugars and health problems

SUGARS & THEIR SOURCES	METABOLIC DISEASES	PREGNANCY-RELATED	DENTAL CARIES
Added and free sugars	Obesity, liver disease, type 2 diabetes, high bad cholesterol, hypertension	—	Total sugars
Fructose	Cardiovascular disease, gout	—	
Sugar-sweetened beverages	Obesity, liver disease, type 2 diabetes, high bad cholesterol, cardiovascular disease, gout, hypertension	Diabetes in pregnancy Small infant	
Fruit juices and nectars	Obesity, type 2 diabetes, gout	—	
Sweets, cakes, and desserts, other sweetened beverages, including sweetened milk and milkshakes, yogurts	All could be significant contributors to the intake of added and free sugars.		

Find out more about the conclusions in our summary for consumers – [“Scientific opinion on a tolerable upper intake level for dietary sugars”](#) (available in English only)

EFSA is the keystone of EU risk assessment regarding food and feed safety. In close collaboration with national authorities in open consultation with its stakeholders, EFSA provides independent scientific advice and clear communication on existing and emerging risks.
 © European Food Safety Authority, 2021. Reproduction is authorized, except for commercial purposes, provided that the source is acknowledged.
 Photo credits: Shutterstock
 ISBN 978-92-9499-424-0 | doi: 10.2805/751612 | TM 07-22-121-ENN

Trusted science for safe food

www.efsa.europa.eu

 European Food Safety Authority

FoPL a NUTRI-SCORE

Background

World Health Organization
Europe

Value	Healthiness Level
394kJ 93kcal	5%
0g	LOW
0g	LOW
22g	MED
0.19g	LOW

of your reference intake
Typical values per 100g: Energy 394kJ/93kcal

per 100 g	per 10g serving
417kJ 100kcal	42kJ 10kcal
0.2g	0.0g
0.0g	0.0g
2.3g	0.2g
2.9g	0.3g
0.1g	0.0g
0.1g	0.0g
0.9g	0.1g

Each pack contains

ENERGY	42kJ	0%
10kcal		
FAT	0g	0%
SATURATES	0g	0%
SUGAR	0g	0%

nutrition Facts

Amount per serving	% Daily Value*
Total Fat 10g	20%
Saturated Fat 5g	10%
Trans Fat 0g	0%
Sodium 10g	20%
Total Sugar 10g	20%
Added Sugar 5g	10%
Total Protein 5g	10%
Dietary Fiber 5g	10%
Sugar Alcohol 5g	10%
Total Crap 5g	10%

- Back-of-pack nutritional information (NIP) is widely available to consumers in the WHO European Region, but the detailed numerical information is considered to be difficult to understand
- Most European countries have some form of front-of-pack labelling (FOPL), although fewer countries have interpretive systems that provide information about the relative healthfulness of foods

Odborníci v Česku volají po zavedení Nutri-Score

Nově zřízená Pro Nutri-Score platforma se dnes představila české veřejnosti. Toto neformální sdružení podporuje zavedení zjednodušeného zdravotně-výživového označování na přední straně obalů potravin a nápojů na základě systému Nutri-Score. Platformu zatím tvoří 13 institucí včetně České obezitologické společnosti ČLS JEP, Lékařské fakulty Ostravské univerzity, velkých potravinářských firem a obchodníků. Podporují ji rovněž další přední tuzemští lékaři a odborníci na výživu. Česko tak i v této oblasti následuje trend dalších zemí Evropské unie.

MIROSLAV DINGA © 26. 10. 2021 20:19

Udržitelné používání pesticidů

European Food Safety Authority

Pesticidy v potravinách – důvod k obavám?

Publikováno: **26.06.2021** Autor: **Daniel Kalmus**

Evropský úřad pro bezpečnost potravin (EFSA) zveřejnil souhrnnou zprávu o reziduiích pesticidů v potravinách. Je to lepší nebo horší? Je potřeba se obávat? Nebojte - NENÍ!

Nejnovější zpráva týkající se reziduí v potravinách v rámci Evropské unie je nyní k dispozici. Poskytuje informace ohledně hladin reziduí pesticidů v potravinách, které jsou běžně konzumovány v Evropské unii.

V roce 2019 bylo analyzováno celkem 96 302 vzorků, z nichž 96,1% splňovalo zákonem povolené limity. U podmnožiny 12 579 vzorků analyzovaných v rámci kontrolního programu koordinovaného Evropskou unií (EU-coordinated control programme - EUCP) bylo 98 % v zákonných mezích.

Špinavých dvanáct: Zpráva o obsahu pesticidů v ovoci a zelenině

Vydáno: 5.8.2020
Autor: ČTPEZ

Informace České technologické platformy pro ekologické zemědělství

Foto: Shutterstock

Environmental Working Group (EWG) je organizace zaměřující se na ochranu lidského zdraví a životního prostředí. Na základě rozsáhlých výzkumů již několik let zveřejňuje žebříček tzv. Špinavých dvanáct, seřazený podle obsahu pesticidů v 47 zemědělských plodinách v USA. Podle aktuální [zprávy EWG pro rok 2020](#) téměř 70 % zemědělských produktů obsahuje pozůstatky škodlivých pesticidů.

Špinavých dvanáct:

1. Jahody
2. Špenát
3. Kapusta
4. Nektarinky
5. Jablka
6. Hroznové víno
7. Broskve
8. Třešně
9. Hrušky
10. Rajčata
11. Celer
12. Brambory

**STRATEGICKÝ CÍL
V OBLASTI
BEZPEČNOSTI POTRAVIN**

**STRATEGICKÝ CÍL
V OBLASTI
VÝŽIVY**

PRIORITNÍ OBLAST I

Potraviny na trhu
nepředstavují zdravotní riziko
pro člověka

PRIORITNÍ OBLAST 2

Systém bezpečnosti potravin
je dlouhodobě funkční
a udržitelný

PRIORITNÍ OBLAST 3

Vzdělaný spotřebitel
má možnost
informované volby

PRIORITNÍ OBLAST 4

Výživa

JEDNOTLIVÁ OPATŘENÍ

Strategie bezpečnosti potravin a výživy 2030

1. <http://nutrivigilance.szu.cz/>
2. <https://www.nzip.cz/>
3. <https://www.bezpecnostpotravin.cz/> <https://www.potravinynapranryi.cz/>
4. Dodržování zásad správné výživy je základním předpokladem udržení dobrého zdravotního stavu a prevence rozvoje nemocí pramenících z neadekvátního nutričního chování.

Potravinové právo

- právní a správní předpisy použitelné v EU nebo na vnitrostátní úrovni pro potraviny obecně, a zejména pro bezpečnost potravin
- vztahuje se na všechny fáze výroby, zpracování a distribuce potravin a rovněž krmiv, která jsou vyrobena pro zvířata určená k produkci potravin nebo kterými se tato zvířata krmí

Cíle potravinového práva

- Vysoká úroveň ochrany lidského života a zdraví
 - + ochrana zdraví a dobrých životních podmínek zvířat, zdraví rostlin
 - + ochrana životního prostředí
 - + ochrana zájmů spotřebitelů
- Volný pohyb potravin a krmiv

Základní rámec potravinového práva EU

General Food Law (GFL)

- Nařízení EU č. 178/2002

Hygienický balíček

- Nařízení EU č. 852/2004
 - o hygieně potravin
- Nařízení EU č. 853/2004
 - zvláštní hygienická pravidla pro potraviny živočišného původu

Označování potravin

- Nařízení EU č. 1169/2011 o poskytování informací o potravinách spotřebitelům
- Nařízení EU č. 1151/2012 o režimech jakosti zemědělských produktů a potravin
- Nařízení EU č. 1924/2006 o výživových a zdravotních tvrzeních při označování potravin

Základní rámec potravinového práva ČR

Potraviny

- Zákon č. 110/1997 Sb., o potravinách a tabákových výrobcích
- Zákon č. 326/2004 Sb., o rostlinolékařské péči

Potraviny živočišného původu

- Zákon č. 166/1999 Sb., o veterinární péči
- Zákon č. 91/1997 Sb., o krmivech

Pokrmy

- Zákon č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví

Základní rámec potravinového práva – kontrola a dozor

Nařízení EU č. 625/2017

- o úředních kontrolách a jiných úředních činnostech prováděných s cílem zajistit uplatňování potravinového a krmivového práva a pravidel týkajících se zdraví zvířat a dobrých životních podmínek zvířat, zdraví rostlin a přípravků na ochranu rostlin

Zákon č. 146/2002 Sb.

- Státní zemědělská a potravinářská inspekce

Zákon č. 166/1999 Sb.

- Orgány státní veterinární správy

Zákon č. 258/2000 Sb.

- Orgány ochrany veřejného zdraví

Zákon č. 147/2002 Sb.

- Ústřední kontrolní a zkušební ústav zemědělský

Subjekty potravinového práva

PROVOZOVATEL POTRAVINÁŘSKÉHO PODNIKU dle GFL

- Fyzická nebo právnická osoba
- Odpovědná za řízení podniku v souladu s potravinovým právem
 - Ziskový nebo neziskový
 - Veřejný nebo soukromý
- Výkon činnosti související s jakoukoli fází výroby, zpracování a distribuce potravin

Osoba provozující činnost epidemiologicky závažnou dle ZOZV

- Stravovací služby, výroba potravin, uvádění potravin do oběhu, úpravy vody a vodovody
- Zákon o ochraně veřejného zdraví

SPOTŘEBITEL dle GFL

- Konečný článek potravinového řetězce
- Fyzická osoba,
 - která nejedná v rámci své podnikatelské činnosti nebo v rámci samostatného výkonu svého povolání
 - která nepoužije potravinu v rámci provozování potravinářského podniku nebo jeho činnosti

Potravina

- jakákoli látka nebo výrobek
- zpracované, částečně zpracované nebo nezpracované
- určené ke konzumaci člověkem nebo u nichž lze důvodně předpokládat, že je člověk bude konzumovat

- Negativní vymezení
 - krmiva;
 - živá zvířata, pokud nejsou připravena pro uvedení na trh k lidské spotřebě;
 - rostliny před sklizní;
 - léčivé přípravky;
 - kosmetické prostředky;
 - tabák a tabákové výrobky;
 - omamné a psychotropní látky;
 - rezidua a kontaminující látky

Kategorizace potravin

- Dle původu
 - rostlinného původu
 - živočišného původu
- Dle bezpečnosti
 - bezpečné
 - ostatní
- Další kategorizace
 - balené, nebalené
 - zpracované, nezpracované

<http://www.szu.cz/tema/bezpecnost-potravin/je-potrebne-vsimit-si-rozdilu-mezi-zdravotni-a-hygienickou>

Všimějme si rozdílů mezi zdravotní a hygienickou nezávadností, ale i biologickou hodnotou potravin

Bohatá veřejná diskuse o kvalitě potravin, jež zahrnuje i bezpečnost potravin, vede k potřebě připomenout si dávno vyjasněné vztahy mezi zdravotní a hygienickou nezávadností potravin (= bezpečnost potravin) a jejich biologickou hodnotou. Jinak některá mediální vystoupení a diskuse postrádají základní odbornou logiku a zkušenější spotřebitele spíše pobaví než skutečně informují. Správné použití pojmů je také věcí profesionální úrovně vystupujících.

Již v 80. letech na jasných definicích pracoval p. prof. Z. Matyáš z VŠV v Brně. S využitím jeho systému tzv. 3s (safe-wholesome-sound), který je sice mezinárodně známý, žel v celé Evropě, nejen v ČR, často zapomínány (údajně pro komplikovanost pochopení normálním smrtelníkem), lze vztahy jednoduše definovat takto:

- **Zdravotně nezávadná potravina (*safe*)** je taková, která podle současných znalostí a diagnostických možností neobsahuje patogenní agens v takové dávce, aby mohla u člověka vyvolat onemocnění. (není škodlivá pro zdraví).
- **Hygienicky nezávadná potravina (*wholesome*)** je taková, která je vyrobena při dodržování schválených výrobních postupů a hygienických norem, které určují její vlastnosti. (je vhodná pro lidskou spotřebu). Hygienicky závadná potravina nemusí být nutně zdravotně závadná.
- **Bezpečná potravina** je zdravotně a hygienicky nezávadná, což ještě neznamená, že je „**biologicky hodnotná**“ (*sound*), tedy nutričně vyvážená vzhledem k potřebám konzumenta potraviny.

Bezpečnost – jakost – kvalita potravin

- Bezpečnost
 - Potravina není škodlivá pro zdraví
 - Potravina není nevhodná pro lidskou spotřebu
 - S ohledem na obvyklé podmínky použití spotřebitelem, na informace poskytnuté spotřebiteli, na pravděpodobné účinky (okamžité, krátkodobé, dlouhodobé i kumulativní)
- Jakost
 - soubor charakteristických (chemických, fyzikálních a sensorických) vlastností jednotlivých druhů, skupin a podskupin potravin, které jsou stanoveny právním předpisem
 - Také s ohledem na vlastnosti deklarované výrobcem a oprávněné očekávání spotřebitele
- Kvalita
 - multikriteriální parametr
 - očekávání spotřebitele
 - „průmyslové tajemství“

ZÁSADY potravinového práva Analýza rizika

- vědecký postup pro stanovení účinných, přiměřených a cílených opatření k ochraně zdraví, skládající se ze tří propojených součástí
- Riziko
 - míra pravděpodobnosti nepříznivého účinku na zdraví a závažnosti tohoto účinku, vyplývající z existence určitého nebezpečí (biologické, chemické nebo fyzikální s potenciálním nepříznivým účinkem na zdraví)

Analýza rizika

EVROPSKÝ ÚŘAD PRO BEZPEČNOST POTRAVIN

- Nezávislé vědecké referenční pracoviště
- Poskytování vědeckých stanovisek a vědecké a technické podpory pro legislativní a politickou činnost
- Shromažďování a analýza údajů umožňující charakterizovat a sledovat rizika

Monitoring cizorodých látek v potravních řetězcích

- Sledování možné kontaminace potravin, krmiv a surovin určených k jejich výrobě
 - + biomonitoring, tj. kontaminace volně žijících organismů, kteří doplňují spotřební koš člověka
 - + složky prostředí (půda, povrchová voda a vstupy do těchto složek), které tuto kontaminaci mohou způsobit nebo ovlivnit
- Ucelený pohled na zatížení agrárního sektoru jednotlivými kontaminanty
- Využití
 - k dlouhodobému sledování zatížení potravních řetězců cizorodými látkami v ČR
 - k úpravě limitů některých látek, ke stanovení nových limitů
- Zajišťuje: SZPI, SVS, ÚKZÚZ, VÚMOP, VÚRH, VÚLHM

Monitoring dietární expozice člověka

- sledování vybraných chemických a biologických agens v typické dietě populace v ČR
 - hodnocení expozičních dávek a charakterizace zdravotního rizika
 - odhad průměrné expozice populace vybraným chemickým látkám
 - charakterizaci zdravotních rizik spojených s výživovými zvyklostmi obyvatelstva
 - pravděpodobnostnímu hodnocení chronických expozičních dávek
- Zajišťuje: Státní zdravotní ústav

ZÁSADY potravinového práva

KOMPLEXNÍ A JEDNOTNÝ PŘÍSTUP „OD VIDLÍ PO VIDLIČKU“

PRVOVÝROBA

Chov zvířat (před porážkou), pěstování plodin, včetně sklizně, sběr volně rostoucích plodů, lov

Dovoz, produkce, výroba, skladování, přeprava, distribuce, prodej a dodávání krmiv

Výroba, skladování, přeprava, dovoz potravin

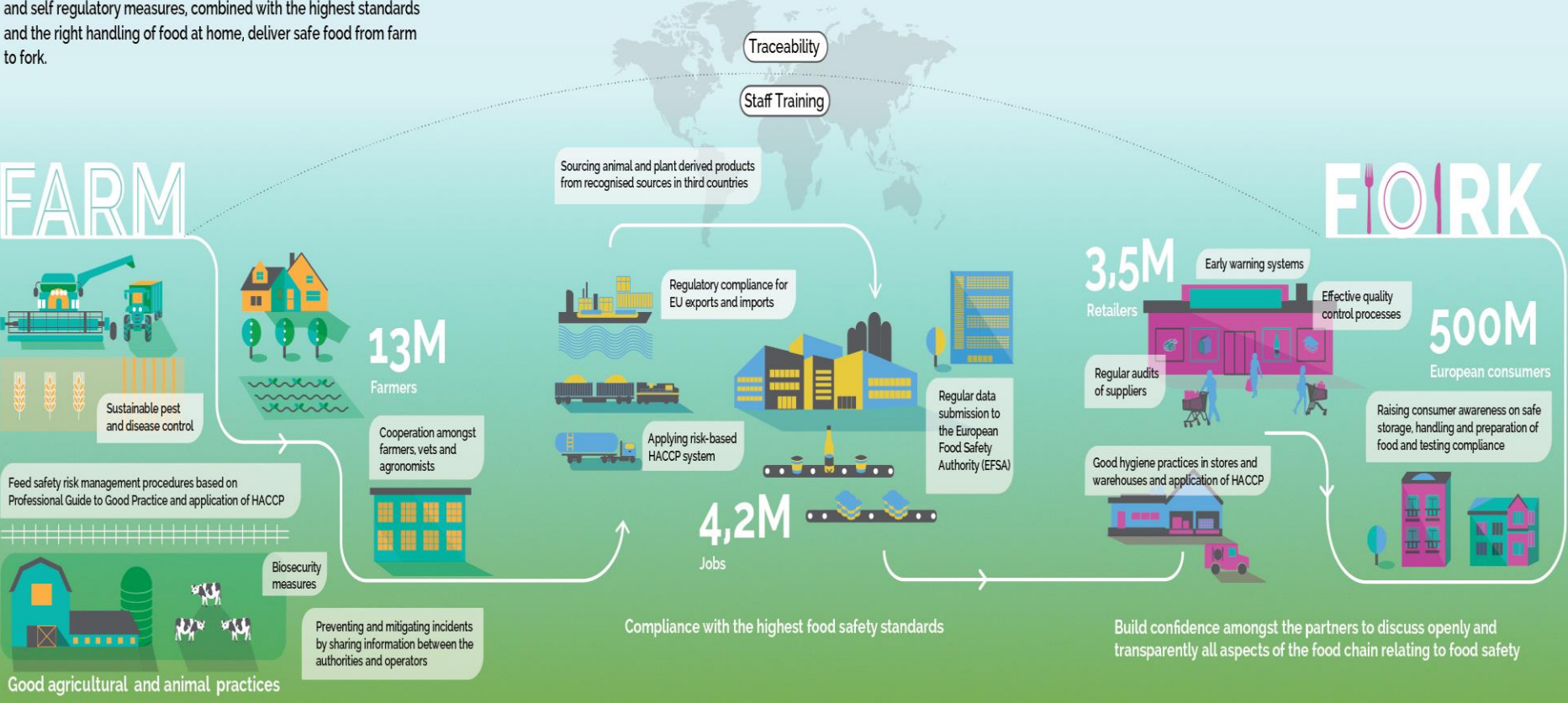

Prodej/dodání potravin konečnému spotřebiteli

Maloobchod, včetně stravovacích provozů, distribučních center, stánkového prodeje apod.

SAFE FOOD FOR CONSUMERS FROM FARM TO FORK

Food safety, from farm to fork, is paramount and is dependent on strong partnerships along the food chain. A wide range of regulatory and self regulatory measures, combined with the highest standards and the right handling of food at home, deliver safe food from farm to fork.

Sources:

FEFAC (European Feed Manufacturers' Federation) www.fefac.eu
 COPA COGECA www.copa-cogeca.eu
 CELCAA (European Liaison Committee for the Agricultural & Agri-Food Trade) www.celcaa.eu

FoodDrinkEurope www.fooddrinkeurope.eu
 EuroCommerce www.eurocommerce.eu
 BEUC (The European Consumer Organisation) www.beuc.eu

přijímání nezbytných
předběžných opatření v
rámci managementu rizika
za předpokladu, že

- na základě dostupných informací existuje možnost škodlivých účinků na zdraví
- a zároveň přetrvává vědecké nejistota a není možné provést úplné hodnocení rizik

dočasnost a proporcionalita
opatření

<http://www.bfdr.gov.cz/oblasti/prevaha/prevaha.html>

ZÁSADY potravinového práva
PŘEDBĚŽNÁ OPATRNOST

ZÁSADY potravinového práva

SLEDOVATELNOST

- možnost zjistit původ potraviny včetně dílčí látky ve všech fázích výroby, zpracování a distribuce
- „krok vpřed, krok vzad“
 - Schopnost a povinnost identifikovat bezprostředního dodavatele i přímého odběratele
- v rámci podniku i potravinového řetězce

Požadavky na sledovatelnost pro potraviny živočišného původu

Nařízení EU č. 931/2011

Doklad při dodání potraviny živočišného původu

přesný popis potraviny	objem nebo množství potraviny	jméno a adresa provozovatele potravinářského podniku, který potravinu odeslal <ul style="list-style-type: none">jméno a adresa odesílatele (vlastníka), pokud je odlišný	jméno a adresa provozovatele potravinářského podniku, kterému se potravina odesílá <ul style="list-style-type: none">jméno a adresa příjemce (vlastníka), pokud je odlišný	odkaz na dávku, šarži nebo případně zásilku	datum odeslání
------------------------	-------------------------------	--	--	---	----------------

Povinnost aktualizovat informace, mít je k dispozici do doby, než lze oprávněně předpokládat, že potravina byla spotřebována, neprodleně poskytnout na vyžádání příslušného orgánu

ZÁSADY potravinového práva TRANSPARENTNOST

- konzultace s veřejností během přípravy, hodnocení a revize potravinového práva
- informování veřejnosti
- přístup k dokumentům, poskytnutí informací o riziku plynoucího z potravin a o přijatých opatřeních

ZÁSADY potravinového práva FLEXIBILITA

- Zachování rozmanitosti a tradičních potravin
 - Tradiční výrobní postupy, prodej ze dvora
- Možnost členského státu
 - povolit v rámci hygienických předpisů
 - odchylky/výjimky z určitých požadavků
 - přizpůsobení určitých požadavků
 - vyjmout určité činnosti z působnosti hygienických předpisů
- v souladu se zásadou transparentnosti a subsidiarity

ZÁSADY potravinového práva

ODPOVĚDNOST

Primární odpovědnost provozovatelů potravinářských podniků za bezpečnost potravin

- povinnost zajistit, aby potraviny splňovaly požadavky potravinového práva, které se týkají jejich činnosti
- povinnost stáhnout z trhu potraviny, která není v souladu s požadavky na bezpečnost potravin
- povinnost informovat příslušné orgány
- povinnost informovat spotřebitele
- povinnost spolupracovat na přijatých opatřeních s cílem zabránit nebo zmenšit riziko

Vnitřní kontrolní systémy

- Odpovědnost provozovatele potravinářského podniku = povinnost kontrolovat plnění požadavků potravinového práva

Státní kontrola a dozor

- Odpovědnost státu = povinnost zajišťovat dodržování potravinového práva a sledovat a ověřovat, zda provozovatelé potravinářských podniků plní své povinnosti

POVINNOSTI PROVOZOVATELŮ potravinářských podniků

- Oznámení zahájení a ukončení výkonu činnosti
 - není-li třeba schválení
 - Vůči SZPI
 - Vůči OOVZ
 - provozovatel stravovacích služeb
- Registrace, příp. i schválení
 - Zacházení s potravinami živočišného původu
 - Vůči SVS
 - S výjimkou prodeje malých množství vlastních produktů z prvovýroby přímo konečnému spotřebiteli

POVINNOSTI PROVOZOVATELŮ potravinářských podniků

Dodržování požadavků potravinového práva, které se týkají jejich činnosti

- Technologické a hygienické požadavky ve všech fázích výroby a manipulace
- Smyslové, fyzikální, chemické a mikrobiologické požadavky na jakost potravin
- Zásady provozní a osobní hygieny
- Označování potravin
- Požadavky na materiály a předměty přicházející do styku s potravinami

Kontrola plnění požadavků

- Vnitřní kontrolní postupy
 - Správná zemědělská, hygienická a výrobní praxe
 - HACCP
 - Systémy řízení kvality

Správná hygienická a výrobní praxe

Dodržování všech právně upravených hygienických požadavků, uplatnění hygienických pravidel a povinností v procesu výroby potravin a při jejím uvádění do oběhu

Požadavky na lokalitu, budovy, vodu, odpady, nebezpečné látky, zařízení a dopravní prostředky

Povinnosti zaměstnavatele a zaměstnanců

Dodržování pravidel výrobního procesu ovlivňujících kvalitu výroby a zajišťujících dosažení bezpečného produktu

Požadavky na suroviny, technologické postupy, teplotní režimy, sanitaci, dezinfekci, dezinsekcii a deratizaci

Obecně formulované požadavky právních předpisů převedené do podmínek pro konkrétní typy potravinářských podniků

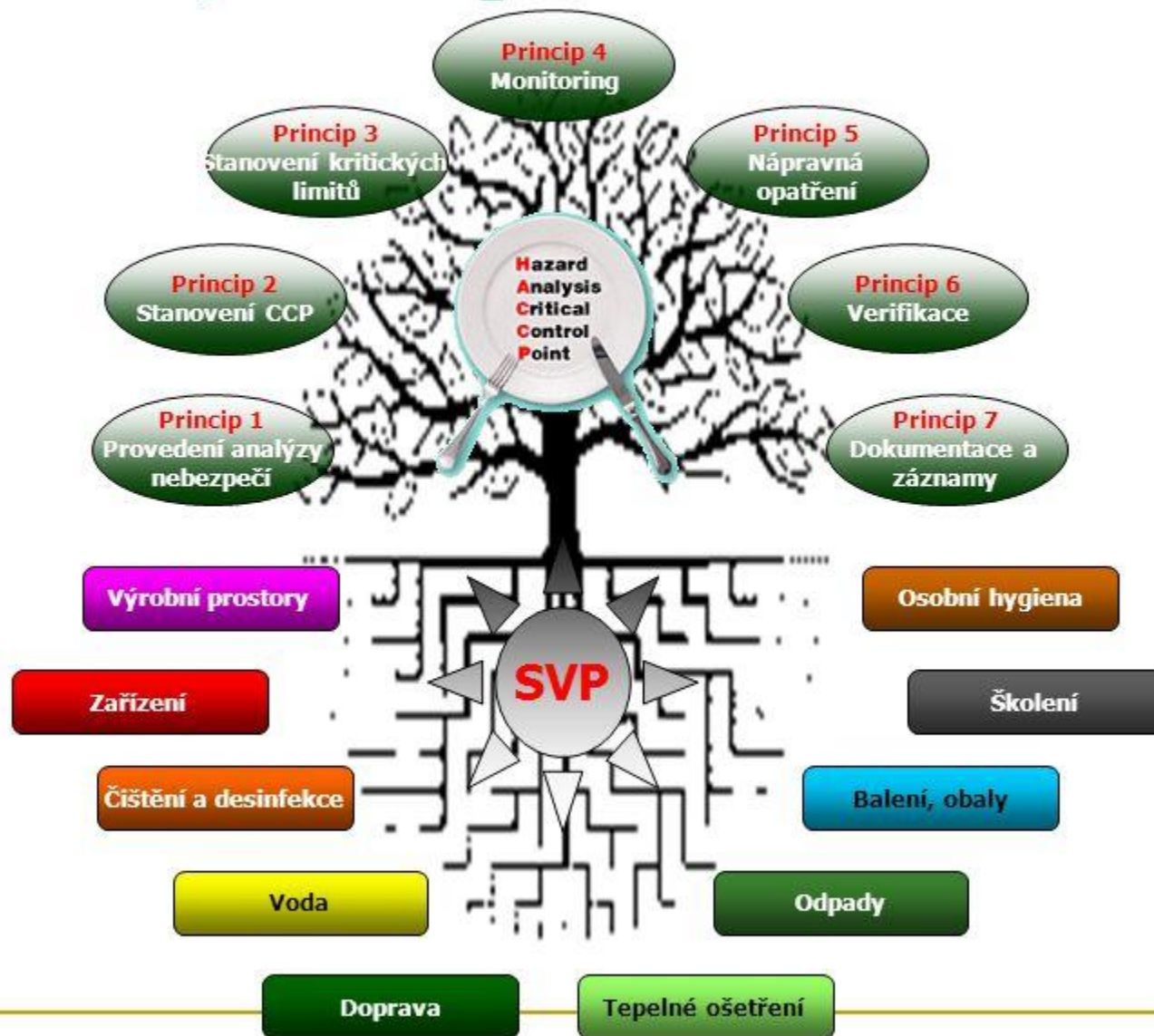
Věstník Mze a ČSN

Provozní a osobní hygiena

- Provozní hygiena
 - Požadavky na potravinářské prostory (vč. stánků, pojízdných prodejen)
 - Uspořádání, vnější úprava, konstrukce, poloha, velikost
 - Čistota, větrání, kanalizace, sanitární vybavení, osvětlení,...
 - Požadavky na dopravní prostředky k přepravě potravin
 - Požadavky na zařízení
 - Čistota, dezinfekce, konstrukce, materiály, instalace
 - Potravinářské odpady
 - Opatření pro skladování a odstraňování
 - Zásobování vodou
- Osobní hygiena
 - Osobní čistota, vhodný oděv
- Školení

Správná výrobní praxe SVP x HACCP

Vnitřní kontrolní postupy

HACCP - Hazard Analysis and Critical Control Points

- Systematický nástroj řízení k identifikaci, hodnocení a ovládní rizik

Zásady HACCP

- Analýza nebezpečí a identifikace všech rizik
- Identifikace kritických kontrolních bodů (CCP)
- Stanovení kritických limitů pro každý CCP
- Stanovení a použití účinných monitorovacích postupů v každém CCP
- Stanovení nápravných opatření
- Stanovení pravidelných ověřovacích postupů fungování opatření
- Vytvoření dokladů a záznamů k prokázání účinnosti opatření

Smyslové, mikrobiologické, fyzikální a chemické požadavky

KONTAMINANTY – nařízení EU 315/93 a 1881/2006

- dusičnany, mykotoxiny, kovy, 3-MCPD, dioxiny, PCB, polycyklické aromatické uhlovodíky, melamin, kyselina eruková
- udržování co nejnižší úrovně kontaminace rozumně dosažitelné při dodržování správných zemědělských a výrobních postupů
- maximální limity kontaminace

REZIDUA – nařízení EU 396/2005 a 470/2009

- pesticidů, veterinárních léčiv, hormonů
- udržování co nejnižší úrovně kontaminace rozumně dosažitelné při dodržování správných zemědělských a výrobních postupů
- maximální limity reziduí
- hodnocení bezpečnosti účinných látek, vazba na povolovací proces (přípravky na ochranu rostlin, veterinární léčivé přípravky)
- zákaz používání antibiotik v krmivech jako stimulátorů užitkovosti (nařízení EU 726/2004)
- zákaz používání látek, které mají hormonální, thyreostatický nebo beta adrenergní účinek v chovech zvířat (veterinární zákon)

MIKROBIOLOGICKÁ KRITÉRIA – nařízení EU 2073/2005

- Provádění vyšetření a odběr vzorků na
 - *Campylobacter*, *Salmonella*, *Listeria monocytogenes*, *Enterobacter sakazakii*, stafylokokové enterotoxiny, *E. coli*, histamin
- Kontrola výskytu a tlumení zoonóz v chovech, např. trichinella, BSE, brucelóza, salmonela (např. nařízení 999/2001)

Smyslové,
mikrobiologické,
fyzikální a
chemické
požadavky

- PŘÍDATNÉ LÁTKY (nařízení EU 1333/2008), ENZYMY (nařízení EU 1332/2008) A LÁTKY URČENÉ K AROMATIZACI (nařízení EU 1334/2008)
 - Jednotný posuzovací a povolovací postup (nařízení 1331/2008)
 - Reevaluace látek schválených před rokem 2009
 - Pozitivní seznam látek
 - Nepředstavují zdravotní riziko pro spotřebitele
 - Odůvodněná technologická potřeba použití
 - Použití neuvádí spotřebitele v omyl
 - Přínos pro spotřebitele
 - Stanovené limitní hodnoty nejvyššího přípustného množství, jinak množství nezbytné nutné k dosažení zamýšleného účinku při zachování správné výrobní praxe
 - Zákaz použití pro některé druhy potravin
- <https://www.ferpotravina.cz/seznam-ecek>

Smyslové, mikrobiologické, fyzikální a chemické požadavky

- OZAŘOVÁNÍ POTRAVIN
 - Vybrané druhy potravin (např. brambory, koření, ryby)
 - Technologická nutnost
 - Příznivé pro spotřebitele
 - Nejde o náhradu SHP, SVP, SZP
 - Jiné potraviny s předchozím souhlasem MZ
- Důvod použití
 - zničení patogenních organismů,
 - omezení kažení potravin
 - redukci ztrát předčasným zráním
 - zničení škodlivých organismů u rostlin
- Požadavky na označování
 - "ošetřeno ionizujícím zářením" nebo
 - "ošetřeno ionizací,,
 - ozařovna
- Rozhodnutí o schválení ozařovny
 - SZPI + SÚJB

Materiály a předměty přicházející do styku s potravinami

- Nařízení EU č. 1935/2004
 - Předměty běžného užívání v terminologii zákona o ochraně veřejného zdraví
- Výroba v souladu se správnou výrobní praxí
- Za obvyklých nebo předvídatelných podmínek použití nesmí uvolňovat své složky do potravin v množstvích
 - ohrožující zdraví lidí
 - způsobující nepříjemnou změnu ve složení potravin
 - způsobující zhoršení organoleptických vlastností potravin
- Seznamy látek povolených při výrobě
- Limity
 - Celkový limit pro migraci
 - Specifické limity pro migraci jednotlivě povolených látek
- Specifické požadavky na plasty, recyklované materiály, keramika

Materiály a
předměty
přicházející
do styku s
potravinami

- AKTIVNÍ A INTELIGENTNÍ MATERIÁLY – nařízení EU č. 450/2009
 - které mají prodloužit životnost nebo zachovat či zlepšit stav balených potravin
 - Uvolňují nebo absorbují určitou látku
 - které sledují stav balených potravin nebo prostředí, které potraviny obklopuje
 - Indikátory teploty, složení vnitřní atmosféry, čerstvosti balené potraviny

POVINNOSTI PROVOZOVATELŮ potravinářských podniků

Zákaz uvádět na trh potraviny

- klamavě označené nebo nabízené ke spotřebě klamavým způsobem
- s prošlým datem použitelnosti
- neznámého původu
- překračující nejvyšší přípustné úroveň kontaminace radionuklidy
- ozářené v rozporu s požadavky
- obsahující látky v rozporu s požadavky na složení doplňků stravy nebo látky zakázané při výrobě potravin
- zdánlivě totožné s potravinou uváděnou na trh v jiných členských státech Evropské unie

Neprodleně vyřadit z dalšího uvádění na trh potraviny

- viz výčet vlevo a potraviny s prošlým datem minimální trvanlivosti, které nejsou bezpečné
- balené do obalů, které neodpovídají požadavkům na materiály, předměty a výrobky určené pro styk s potravinami
- nedostatečně a nesprávně označené
- neodpovídající stanoveným nebo deklarovaným požadavkům na jakost
- páchnoucí, pokud pach není charakteristickou vlastností výrobku, nebo jinak poškozené, deformované, znečištěné nebo zjevně chemicky nebo mikrobiologicky narušené

Výjimka pro bezpečné potraviny

- Po datu minimální trvanlivosti → oddělené a označené uvádění na trh
- Použitelné k jinému než původnímu použití → oddělené a označené uvádění na trh
- Nesplňující zákonné požadavky → bezplatné poskytnutí neziskové organizaci

Povinnosti provozovatelů potravinářských podniků - specifika živočišné výroby

Schválení a registrace provozu

Povinnosti chovatele

- Označování a evidence zvířat (plemenářský zákon)

[Informace o potravinovém řetězci](#)

Povinnosti provozovatele jatek/bourárny

[Veterinární prohlídky jatečných zvířat a masa](#)

- Před porázkou (kontrola označení a dokumentace, podmínek welfare a přepravy) = zdravotní potvrzení
- Po porážce = rozhodnutí o požitelnosti a označení zdravotní nezávadnosti
- Chlazení jatečně upravených těl

Požadavky na přepravu

- Veterinární osvědčení a zdravotní potvrzení k přemístění zvířete

Nařízení EU o poskytování informací o potravinách spotřebitelům

Cíle

- Vysoká úroveň ochrany zdraví a zájmů spotřebitelů
 - informovaný výběr potravin a jejich bezpečné použití,
 - se zvláštním ohledem na zdravotní, hospodářská, environmentální, sociální a etická hlediska
- Volný pohyb legálně vyráběných a na trh uváděných potravin, s přihlédnutím, kde je to vhodné, k potřebě ochrany legitimních zájmů výrobců a podpora výroby kvalitních produktů

Základní požadavky na označování

- Informace o potravinách nesmějí být zavádějící
- Informace o potravině musí být přesné, jasné a spotřebitelům snadno srozumitelné

Povinné informace o potravinách

název potraviny (zákonný
nebo vžitý)

seznam složek

alergeny

množství složek

čisté množství potraviny

datum minimální
trvanlivosti nebo datum
použitelnosti

zvláštní podmínky
uchování nebo podmínky
použití

jméno nebo obchodní
název a adresu
provozovatele
potravinářského podniku

země původu nebo místo
provenience (v případech
stanovených)

návod k použití (v případě
potraviny, kterou by bez
tohoto návodu bylo
obtížné odpovídajícím
způsobem použít)

skutečný obsah alkoholu
(u nápojů s obsahem
alkoholu vyšším než 1,2
%)

výživové údaje

Označování potravin

- [Food Labelling Information System \(FLIS\)](#)
- [Revize právní úpravy](#)
 - Vazba na Zelenou dohodu pro Evropu, From Farm to Fork Strategy a Evropský plán boje proti rakovině)
 - zavést harmonizované povinné nutriční značení na přední straně obalu a stanovit kritéria pro nutriční profilování, aby se omezila tvrzení uváděná na potravinách
 - rozšířit povinné informace o původu nebo provenienci některých výrobků;
 - revidovat pravidla pro označování dat (data spotřeby a data minimální trvanlivosti)
 - zavést povinné uvádění seznamu složek a výživových údajů u všech alkoholických nápojů

Výživová, zdravotní a léčebná tvrzení

- Zákaz léčebných tvrzení u potravin
 - tvrzení, které připisuje potravíně vlastnost umožňující zabránit nemoci, zmírnit ji nebo vyléčit
- Výživové tvrzení
 - tvrzení, které uvádí, naznačuje nebo ze kterého vyplývá, že potravina má určité prospěšné výživové vlastnosti v důsledku
 - energetické (kalorické) hodnoty, kterou poskytuje, poskytuje ve snížené nebo zvýšené míře nebo neobsahuje, např. *s nízkou energetickou hodnotou, light, bez cukrů*
 - živin či jiných látek, které buď obsahuje, obsahuje ve snížené či zvýšené míře, nebo neobsahuje, např. *s vysokým obsahem bílkovin, s vysokým obsahem vitamínů*
 - Seznam v příloze nařízení EU 1924/2006, viz [Nutrition claims \(europa.eu\)](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/en/txt/html/?uri=CELEX:32006R1924)
- Zdravotní tvrzení
 - tvrzení, které uvádí, naznačuje nebo ze kterého vyplývá, že existuje souvislost mezi kategorií potravin, potravinou nebo některou z jejích složek a zdravím
 - Rejstřík schválených tvrzení, viz [EU Register of nutrition and health claims made on foods \(v.3.6\) \(europa.eu\)](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/en/txt/html/?uri=CELEX:32006R1924)
 - Funkční tvrzení všeobecně známá, která odkazují na udržení běžných životních funkcí organismu
 - Funkční tvrzení založená na nových vědeckých poznatcích, mohou být patentově chráněna
 - Tvrzení o snížení rizika onemocnění
 - Tvrzení týkající se zdraví a vývoje dětí
 - + Tvrzení, jehož posouzení nebylo dosud dokončeno a je uvedeno na On hold seznamu
 - Zdravotní tvrzení nesmí
 - být uvedena na alkoholických nápojích s obsahem alkoholu vyšším než 1,2 %
 - naznačovat, že nekonzumováním nějaké potraviny by mohlo být ohroženo zdraví
 - odkazovat na konkrétní míru nebo množství úbytku hmotnosti
 - odkazovat se na doporučení jednotlivých lékařů nebo dalších odborníků ve zdravotnictví a sdružení, pokud nejsou na národním pozitivním seznamu
- [Blíže viz Státní zemědělská a potravinářská inspekce | Vodítka k problematice zdravotních a výživových tvrzení \(gov.cz\)](https://www.mvpraha.cz/inspekce)

Další specifické oblasti

- [Doplňky stravy](#)
 - Zákon o potravinách a vyhláška č. 58/2018 Sb.
 - Koncentrované vitaminy a minerální látky
 - Notifikační povinnost
- Obohacené – fortifikované – funkční potraviny
 - Nařízení EU č. 1925 a 1924/2006 – výživová a zdravotní tvrzení
- [Nové potraviny](#)
 - Nařízení EU č. 2015/2283
 - Schvalování před uvedením na trh, seznam EU
- [Geneticky modifikované potraviny](#)
 - Nařízení EU č. 1829/2003
 - Schvalování a označování, registr EU
- [Biopotraviny](#)
 - Nařízení EU 848/2018 (účinnost od 2022)
 - Certifikace
- [Potraviny pro zvláštní výživu](#)
 - Nařízení EU č. 609/2013
 - Potraviny pro kojence a malé děti, pro zvláštní lékařské účely, pro regulaci hmotnosti

POVINNOSTI ČLENSKÉHO STÁTU

Zajišťování dodržování potravinového práva

- Provádění kontrol
- Stanovení pravidel pro opatření a sankce při porušení potravinového práva

Úřední kontroly

- víceleté národní plány kontrol
- pravidelně, na základě rizik a s přiměřenou četností
- bez předchozího upozornění (s výjimkami)
- nestrannost, kvalita a jednotnost, příp. koordinovanost
- průhlednost a důvěrnost
- interní nebo externí audity

Nařízení EU o úřední kontrolě

- správné uplatňování a prosazování právních předpisů týkajících se zemědělsko-potravinového řetězce v oblasti ochrany lidského zdraví, zdraví a dobrých životních podmínek zvířat a zdraví rostlin
- pravidla spolupráce a správní pomoci mezi zeměmi EU

System bezpečnosti potravin v ČR

- MINISTERSTVO ZEMĚDĚLSTVÍ
 - Státní zemědělská a potravinářská inspekce
 - Orgány veterinární správy
 - Ústřední kontrolní a zkušební ústav zemědělský
- MINISTERSTVO ZDRAVOTNICTVÍ
 - Hlavní hygienik
 - Orgány ochrany veřejného zdraví
 - Krajské hygienické stanice
 - Ministerstvo obrany
 - Ministerstvo vnitra
- MINISTERSTVO FINANČÍ
 - Generální ředitelství cel
 - Celní úřady
- STÁTNÍ ÚŘAD PRO JADERNOU BEZPEČNOST

Státní kontrola a dozor

SZPI

- pro výrobu potravin, pro balení, krájení nebo jiný způsob dělení potravin a pro uvádění potravin na trh
- pro vstup a dovoz potravin ze třetích zemí
- pro provozování stravovacích služeb

SVS

- pro výrobu, skladování, přepravu, dovoz a vývoz potravin živočišného původu a pro balení, krájení nebo jiný způsob dělení potravin živočišného původu, které probíhá v zařízeních schválených pro tyto činnosti podle veterinárního zákona
- pro uvádění potravin živočišného původu na trh v tržnicích a na tržištích, pro uvádění potravin živočišného původu na trh v prodejních úsecích a prodejnách jiných než samoobslužných, kde dochází k úpravě masa, mléka, ryb, drůbeže nebo vajec, pro uvádění zvěřiny na trh a při příchodu potravin živočišného původu z členských států Evropské unie v prodejnách potravin, pokud jsou místy určení
- pro provádění klasifikace těl jatečných zvířat
- pro uvádění nezpracovaných těl nebo částí těl živočichů, mléka, mleziva, vajec nebo včelích produktů na trh při provozování stravovacích služeb

KHS

- pro provozování stravovacích služeb
- při zjišťování příčin poškození nebo ohrožení zdraví a zamezení šíření infekčních onemocnění nebo jiného poškození zdraví z potravin

Přístupy ke kontrole (dle SZPI)

Hodnocení rizika

- postavení komodity ve spotřebním koši
- rizikovost komodity
- rizikovost analytu
- kontrolovaná osoba (objem její produkce)
- nové potraviny na trhu

Východiska pro kontrolu

- poznatky z minulých kontrol
- analýzy dat v informačním systému
- aktuální zjištění inspektorů v terénu
- zjištění jiných orgánů státní správy
- podněty spotřebitelů
- podněty masmédií (tisku, rozhlasu a televize)
- zjištění partnerských organizací v zahraničí
- doporučení Evropské komise
- informace ze systému rychlého varování RASF

Opatření k nápravě a sankce

Široké spektrum opatření k nápravě

- V návaznosti na unijní právní předpisy
- V návaznosti na vnitrostátní právní předpisy
 - Zákazy, zničení, pozastavení, zajištění, uložení povinnosti, stažení, převzetí,...

Uplatňování odpovědnosti za přestupky a ukládání správních trestů

- V režimu jednotlivých právních předpisů
 - Pokuty, zákazy činnosti,...

Státní kontrola a dozor - související

ÚSTŘEDNÍ KONTROLNÍ A ZKUŠEBNÍ ÚSTAV ZEMĚDĚLSKÝ

- dozorová a zkušební činnost na úseku krmiv a sledování rizikových látek a kontaminantů v krmivech
- rostlinolékařská péče

ÚSTAV PRO STÁTNÍ KONTROLU VETERINÁRNÍCH BIOPREPARÁTŮ A LÉČIV

- regulace výroby, kontroly jakosti, distribuce a používání veterinárních léčiv a veterinárních přípravků

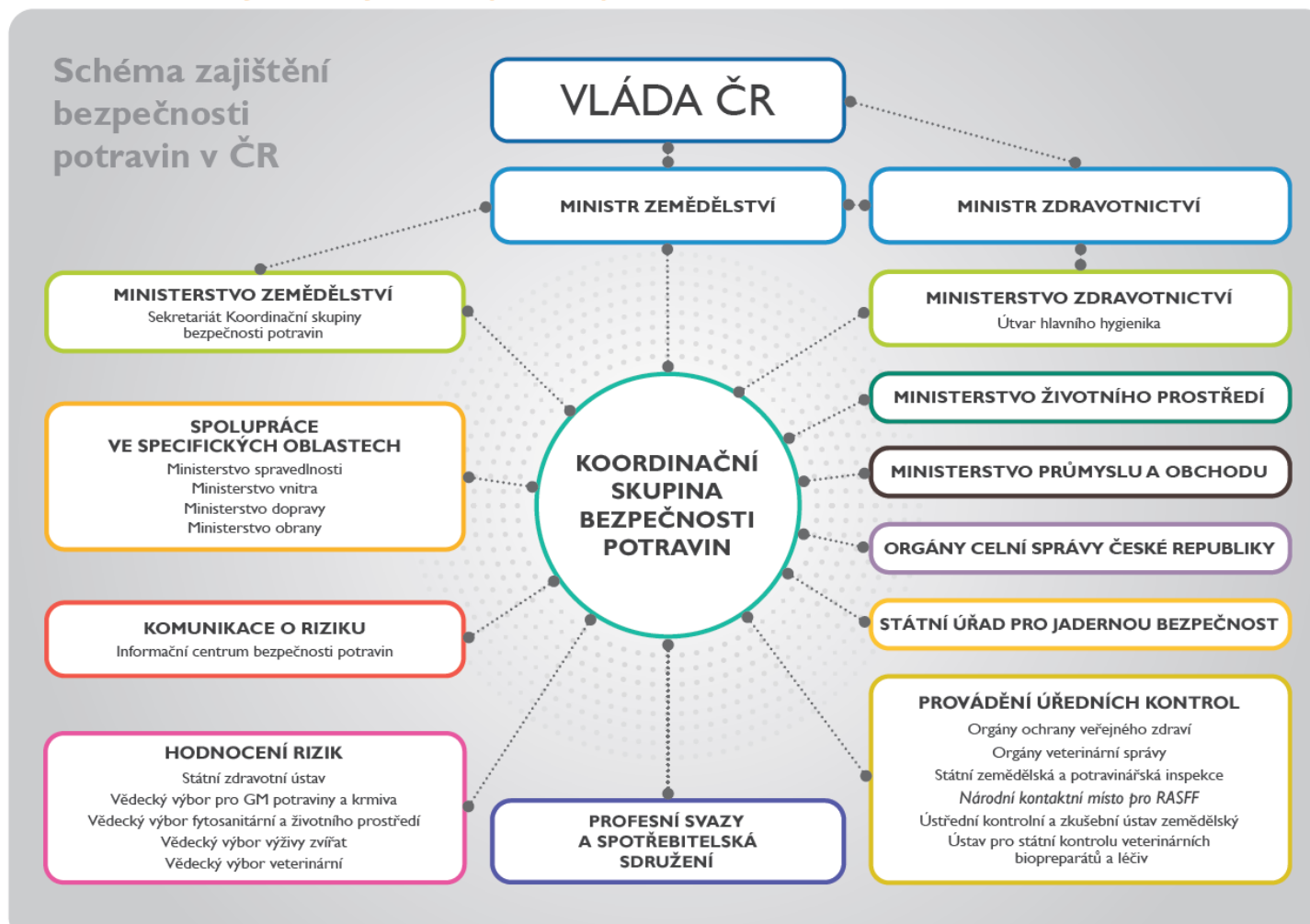
ČESKÁ OBCHODNÍ INSPEKCE

- Zákon o ochraně spotřebitele
- Poctivost prodeje výrobků a poskytování služeb
 - prodávat výrobky ve správné hmotnosti, míře nebo množství a umožnit spotřebiteli překontrolovat si správnost těchto údajů
 - při prodeji výrobků používat měřidla, která splňují požadavky stanovené zvláštním právním předpisem upravujícím oblast metrologie
- Zákaz výroby, dovozu, vývozu, nabízení, prodeje a darování výrobků nebezpečných svou zaměnitelností s potravinami

Celní úřady

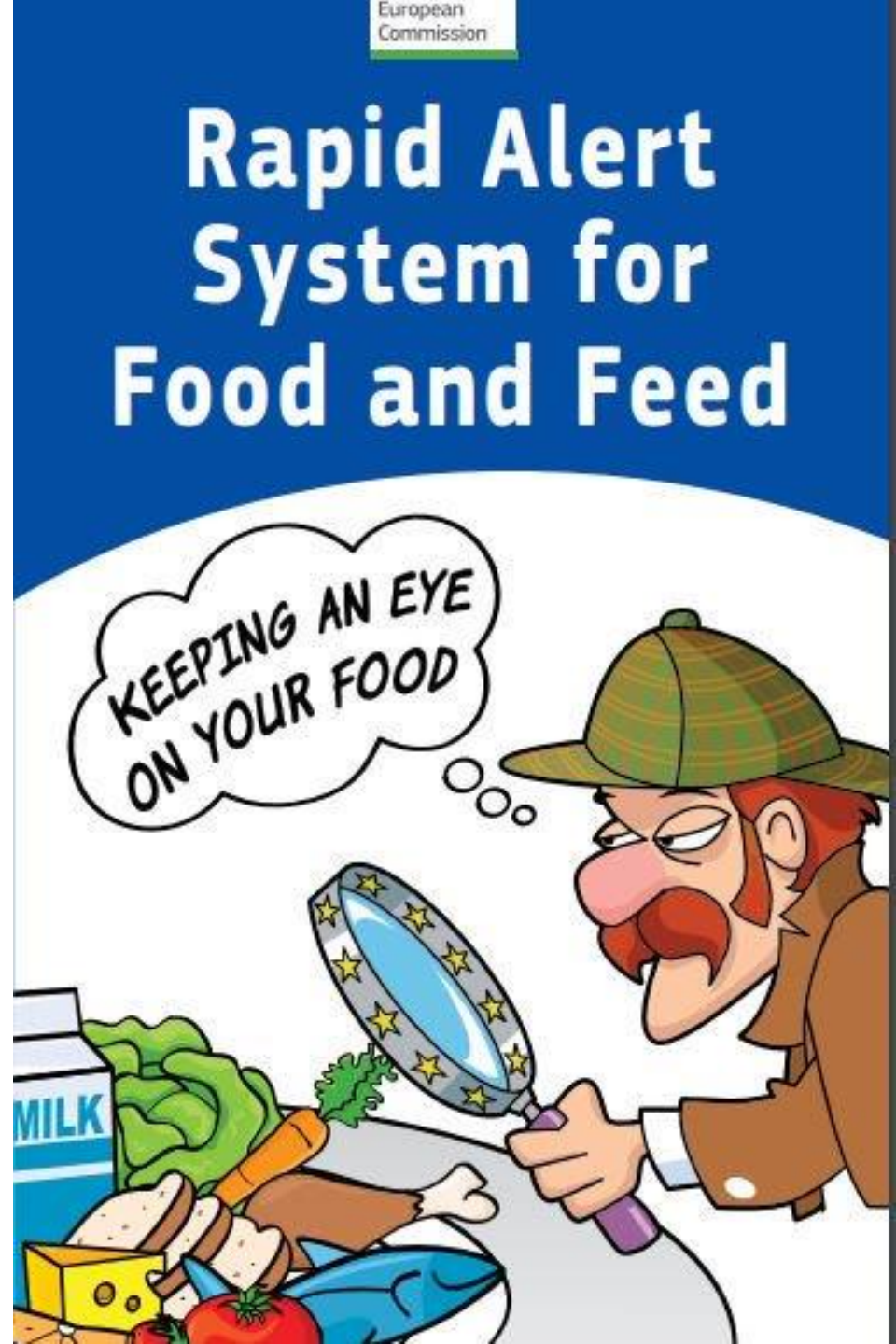
- Kontrola dovozu potravin ze třetích zemí a propouštění potravin do režimu volní oběh

Obr. č. 1: Schéma systému zajištění bezpečnosti potravin v ČR

RASFF

- Systém rychlého varování pro potraviny a krmiva
- jeden z mechanismů kontroly bezpečnosti potravin a krmiv pro území jednotného trhu EU
- slouží pro sdílení informací o přímých nebo nepřímých rizicích ohrožujících zdraví lidí, zvířat a životní prostředí, která pocházejí z potravin nebo krmiv
 - zabránění uvedení rizikových potravin a krmiv do oběhu, případně jejich stažení z evropského trhu

RASFF oznámení

- Alert notifikace
 - bezprostřední ohrožení lidského zdraví
- Information/informační notifikace
 - potraviny již nejsou na trhu nebo riziko není závažné
- „Border rejection“ notifikace
 - odmítnutí na vnějších hranicích EU z důvodu zdravotního rizika
- News
 - ostatní informace významné pro kontrolní orgány

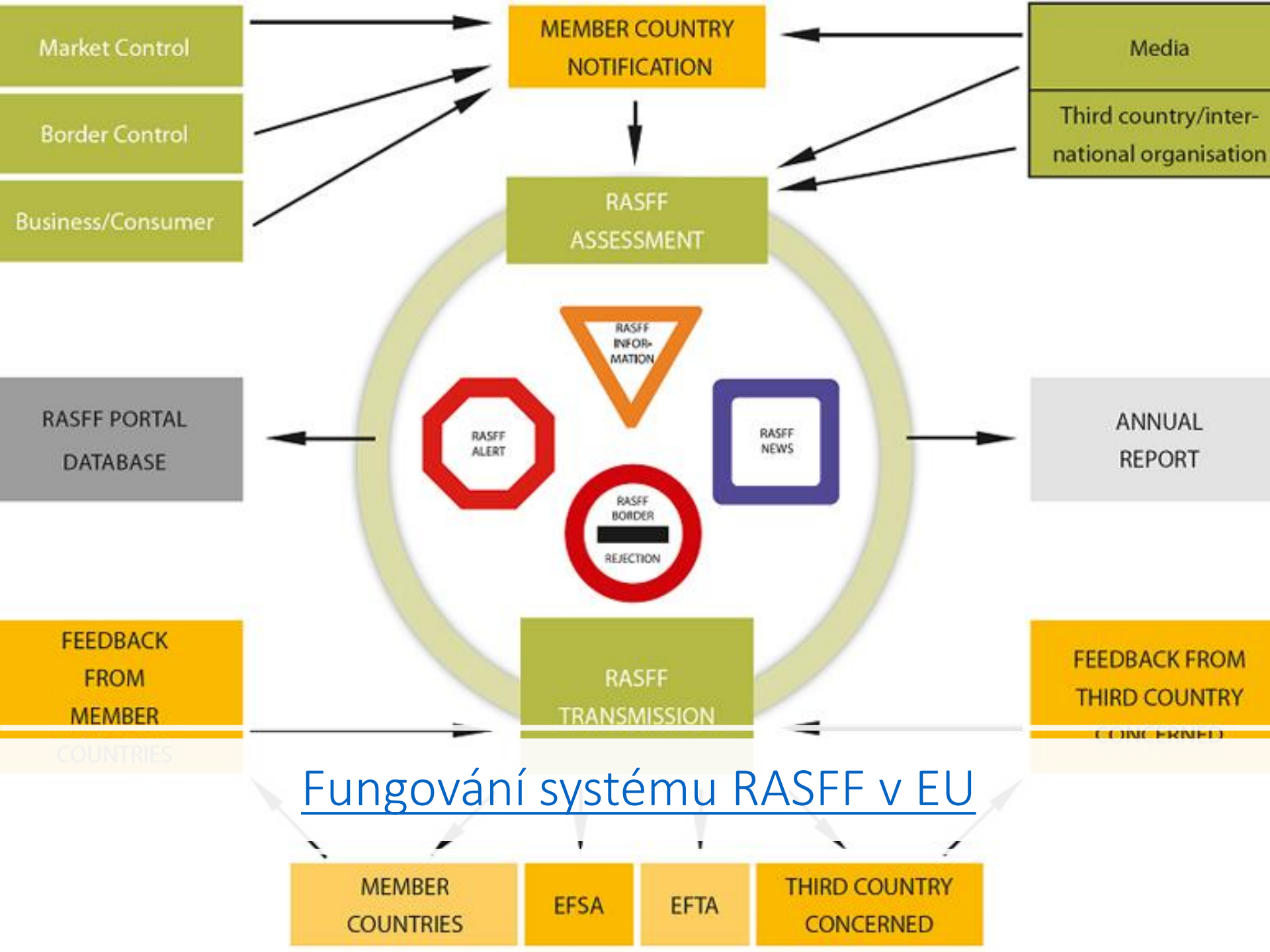
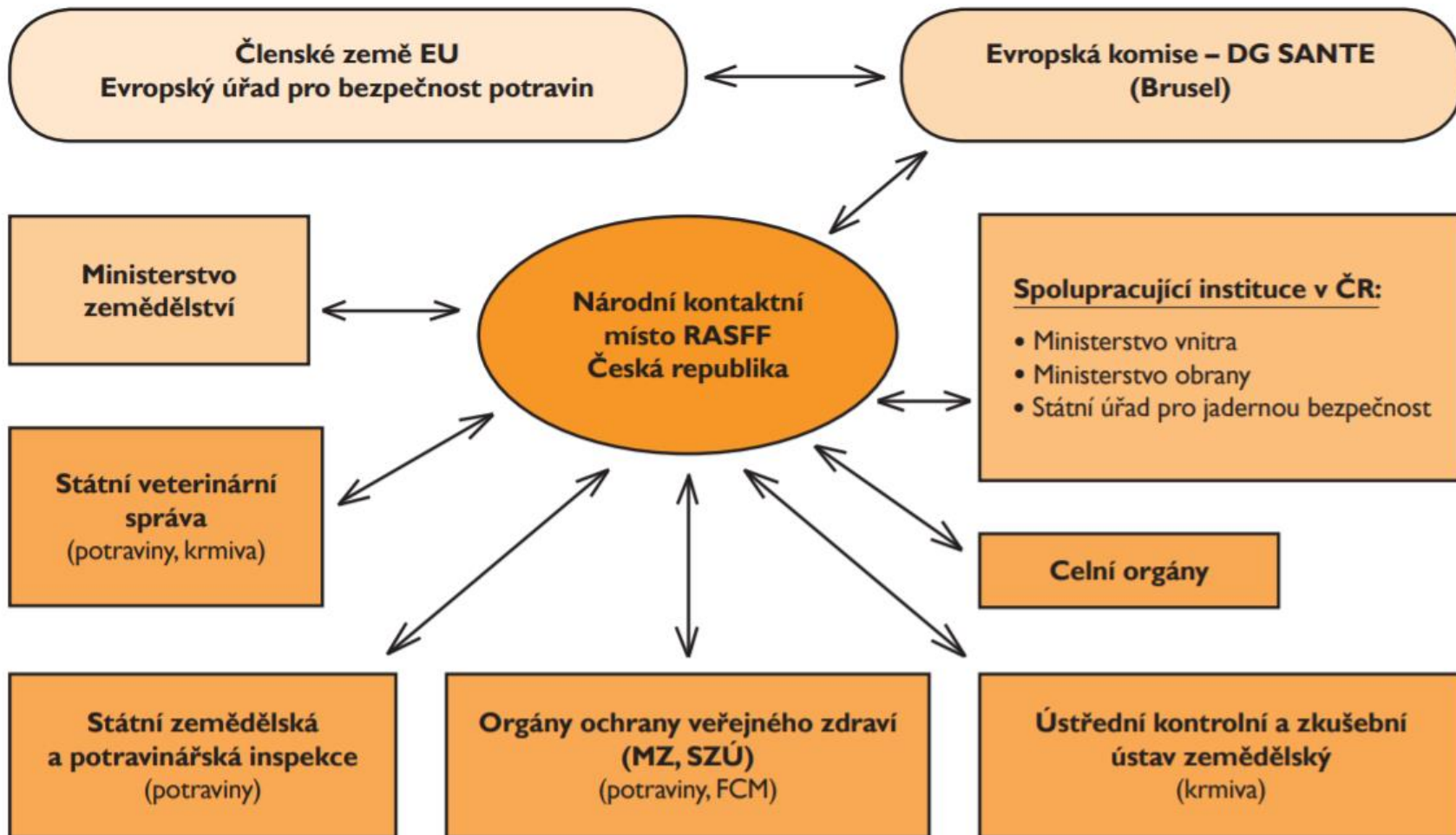

Schéma fungování RASFF v ČR

Další systémy spolupráce v EU

Spolu s RASFF součástí IMSOC (Information Management System for Official Controls)

ADIS (System for notifying and reporting information on Animal Diseases)

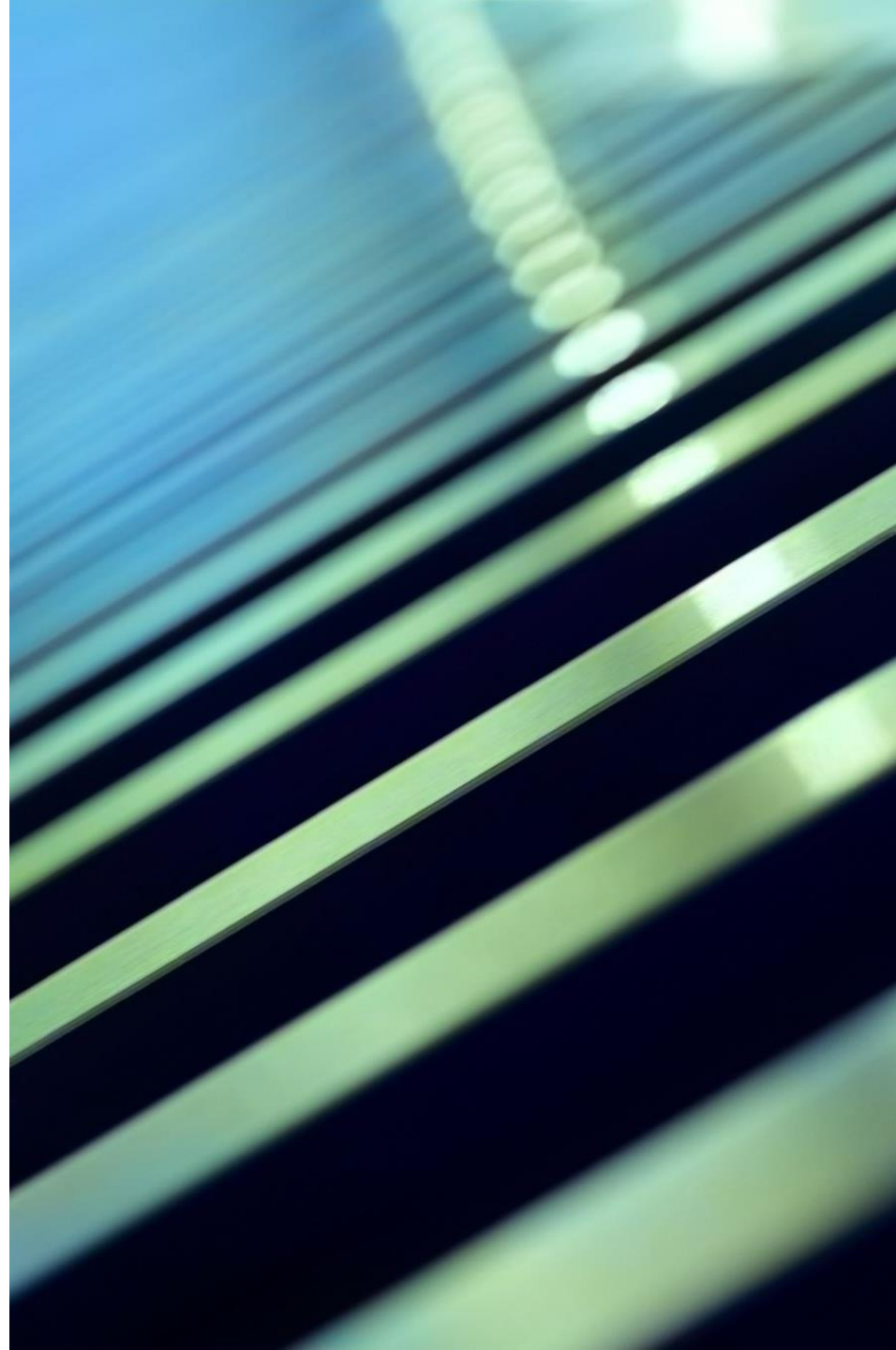
EUROPHYT (System for notifying and reporting the presence of pests in plants and plant products)

AAC (Administrative Assistance and Cooperation)

- Využívá se v případech jiných než zdravotních rizik (neúplná dokumentace, falšování, klamavé označení, nesprávné zacházení)

TRACES (Trade Control and Expert System)

- Registrační systém pro dovoz potravin, zvířat, rostlin

Evropská kontrola bezpečnosti potravin

Povinnost Evropské komise zpracovat a předložit výroční zprávu o celkovém fungování kontrol v členských státech

[Health and Food Audits and Analysis Directorate](#) (dříve FVO)

Kontrola kontroly

[Obecné a zvláštní audity](#) v členských státech i třetích zemích

Souhrnné zprávy

Opatření: dialog, školení, řízení o porušení smlouvy

Ochranná opatření

pozastavení uvádění potravin na trh nebo jejich používání z dotčeného státu

pozastavení dovozu z dotčené třetí země

stanovení zvláštních podmínek pro potraviny

jiné vhodné dočasné opatření

Zdroje

- Ministerstvo zemědělství
 - <http://eagri.cz/public/web/mze/potraviny/>
- Státní zemědělská a potravinářská inspekce
 - <http://www.szpi.gov.cz/>
- Státní veterinární správa
 - <https://www.svscr.cz/>
- Státní zdravotní ústav
 - <http://www.szu.cz/tema/bezpecnost-potravin>
- Informační centrum bezpečnosti potravin
 - <http://www.bezpecnostpotravin.cz/>
- Evropská úřad pro bezpečnost potravin
 - <https://www.efsa.europa.eu/>
- Evropská komise
 - https://ec.europa.eu/food/overview_en

